

Trendwatcher Adjiedj Bakas voorspelt koe op stal en gras onder led-lampen

'Noem het industriële landbouw, geen megastal'

Een groeiende wereldbevolking en meer welvaart zorgen voor een grote vraag naar zuivel en vlees, weet trendwatcher Adjiedj Bakas. 'Logisch: sinds we vlees eten, is onze hersencapaciteit enorm toegenomen.' Over de opkomst van flexitariërs, de kansen van hybride vlees en over industriële landbouw.

tekst Alice Booij

'De tijd dat je voedsel gedachteloos naar binnen schrokt, is voorbij. Het is de tijd van meer aandacht voor eten.' Trendwatcher Adjiedj Bakas zal op 25 oktober zijn 400 pagina's tellende boek 'The future of food' tijdens de Food Valley Expo in Wageningen presenteren. Na de gezondheidszorg, de IT-sector, de bankwereld en de overheid heeft deze trendwatcher zich verdiept in de voedselindustrie en geeft als 'nieuwe outsider' zijn (frisse) visie op de toekomst. De centrale vraag is hoe we negen miljard mensen in de wereld gezond en lekker te eten geven. 'De wereldbevolking groeit van zeven naar negen miljard mensen, die door een toenemende welvaart ook nog eens meer vlees en zuivel

jes kunnen opvangen en daar energie uit kunnen maken', kijkt Bakas vooruit, terwijl hij de discussie over weidegang heel snel oplost. 'We designen een paar koeien in het landschap en de rest staat op stal.' En hun soja komt niet meer van gekapte oerwouden, zo denkt hij verder. 'We gaan koeien ander eten geven. Gras kweken we onder led-lampen en we halen aardwarmte drie tot vijf kilometer onder de grond vandaan om gras te telen in grote flats.' Hij gaat zelfs nog een stap verder. 'Mensen gaan ook gras eten: grashamburgers. Maar het gaat nog wel een tijdje duren voordat dat zover is.' De groeiende wereldbevolking voeden is een van de grote toekomstige items, vindt Bakas. 'Daarom moet de sector op

'We designen een paar koeien in het landschap en de rest staat op stal'

gaan eten.' Dat is volgens Bakas helemaal terecht. 'In vlees zit zoveel goeds. Sinds we vlees eten, is onze hersencapaciteit enorm toegenomen. En vergis je niet: hersenen vragen tien keer zoveel energie als de rest van je lichaam. Vlees houdt je fijn en fris', zegt hij en grinnikend: 'Strikte vegetariërs moeten pillen slikken om alle voedingsstoffen binnen te krijgen die je anders gewoon met vlees eten meekrijgt.'

Gras onder led-lampen

Bakas (49) onderhoudt zich met mensen uit de foodindustrie en van universiteiten. Hij praatte met koks en met mensen van ZLTO om zo een compleet beeld te krijgen. Daarbij heeft hij veel ervaring in het buitenland. Als geboren Surinamer, met 'roots' in India en al jaren werkzaam in Nederland, is hij thuis op vele continenten. 'Het platteland krijgt in de toekomst veel meer een recreatieve en meditatieve functie', voorspelt hij. 'De koe gaat de stal in, zodat we haar wind-

zoek naar creatieve oplossingen. Die mis ik.' Hij denkt hardop aan bijvoorbeeld meer hybride vlees. 'Meng echt vlees met kunstvlees, bijvoorbeeld gemaakt van sprinkhanen, champignons of wormen', oppert hij. Voorbeelden zijn er al: hybride kipnuggets met nog maar vijf procent kippenvlees, aangevuld met kunstvlees. En surimi, waar slechts één procent werkelijk krabvlees in te vinden is. 'Dat is slim met vlees werken. We moeten nadenken over hoe we kunnen meebewegen met groeiende markten als China en India, waar zelfs de vleesloze hindoes met het eten van kip zijn begonnen.'

In Europa ziet Bakas de vleesconsumptie wel wat dalen, maar dat zal zeker niet veel zijn. 'Daarvoor zijn we te veel aan vlees gewend en we vinden het ook gewoon heel lekker.' Wel ziet hij het aantal flexitariërs toenemen, mensen die flexibel vegetarisch zijn. 'Die eten bijvoorbeeld één of twee dagen in de week geen vlees, maar vis of groenten. Ook het hy-

P O R T R E T	
Naam	Adjiedj Bakas
Geboren:	1963 in Suriname
Beroep:	trendwatcher
Auteur van o.a.:	De toekomst van gezondheid (2011), Het einde van de privacy (2012), De staat van morgen (2012), The future of food (2012)
Onderscheiding:	zwarte zakenman van het jaar (2008), trendwatcher van het jaar (2009), top 10 meest geleekte sprekers in Nederland
Lijspreuk:	'Alleen tegenwind brengt een vlieger omhoog'

bride vlees hebben deze consumenten op hun menu staan.' Voor veehouders een kans, zo schat de trendwatcher van het jaar 2009 in. 'Ga in je stal sprinkhanen kweken om er zo gemalen hamburgers van te maken.'

De hypocriete consument

Een belangrijke trend voor de toekomst is bovendien de toegenomen aandacht voor dierenwelzijn. 'Het dier is lief en daarom moeten we het wel ethisch behandelen, waarna we het net zo gemakkelijk oppeuzelen', zo beschrijft hij het 'hypocriete' gedrag van consumenten. 'Dat is deze tijd, daar moet je niet over klagen, maar het beste van maken. Welzijn is ook typisch iets voor de westerse wereld. In China vinden ze dat gezeur.' Hij denkt hardop over het idee om mensen aandelen te laten nemen in een koe of een stier. 'Zo worden bijvoorbeeld tien mensen eigenaar van Bertha 3. Als ze slachtrijp is, dan eten ze haar samen op. Het zijn nieuwe vormen van collectief financieren, ook weer een trend.' Wat is zijn advies aan veehouders? 'Denk "out of the box". Zoek partners die extreem anders denken, het liefst van buiten de branche. Die brengen je op goede ideeën.' En benut de kansen voor groeien zonder het woord megastallen te noemen. 'Dat is een rotwoord, mensen willen kleinschaligheid. Noem het gewoon industriële landbouw. Daar is niets mis mee.' Hij noemt ook meteen een voorbeeld van industrialisatie: een grote flat vol met vee, waar het gras gekweekt wordt en inclusief een slachthuis in een mooie, rustige uithoek van Nederland, zoals Oost-Groningen. 'Mét dierenwelzijn, in de buurt van een haven om de export meteen te benutten. En onderneem met creativiteit, zodat zo'n gebouw ook in het landschap past.' Acceptatie is een kwestie van goed communiceren én humor. 'Ik ziet het al voor me: een groot beeld van miss Piggy bovenop zo'n flat. Met humor kun je tegenstanders uit het veld slaan.' |